

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhos hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadárja vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Magyar birtokpolitika.

Magyarország területén, a legutóbbi évek, sőt mondhatnók évtizedek óta szokatlan forrongás észlelhető, mely forrongást nemzetgazdasági szempontból értve és vizsgálva, lehetetlen valamely komoly mélyenfekvő közgazdasági baj jelenlétét észre nem venni, mely kóros közgazdasági jelenség következményeiként mutatkozik a kivándorlás veszedelmének mérhetetlen következményű elfajulása, a nemzetközi tanok és felfogások rohamos terjedése.

Főleg ez utóbbi körülmény, nem mint megdönthetetlen erő, csupán mint számottevő jelenség és mint valamely mély gyökerű kóros jelenség következménye, készíti a kutató elmét az eredő feltárására, vagy legalább is kutatására, melyre vonatkozólag végzett kutatások s a szerzett tapasztalatok egybevetése után aligha csalódik a figyelmes kutató, ha a miszép hazánkban dúló és pusztító bajoknak kutforrásait a földnél s a földdel és a földbirtoklással összefüggő kérdések megoldásánál keresi. A magyar közvélemény megszokta a múltban a hangzatos jelszavakat! Ezek a jelszavak az ipar, a kereskedelem boldogításának jegyében, — amint a tények igazolják, — alig halad-

ták meg az első sorban boldogítandó székesfőváros merkantil is igényeit és határait. Évtizedeknek kellett elmúlni, míg a magyar föld érdekeinek leghivatottabb öre és gondozója székébe oly éleslátású férfit sikerült találni, ki az ország széles rétegeit lázba ejtő közgazdasági forrongás indító okait nem a bársonyszék közvetlen közelében, de künn a pusztán, künn a szabad természet ölen kutatta fel s a legjobb meggyőződés hangján állíthatjuk, hogy találta is meg.

Örömmel vehet róla tudomást minden magyar gazda, hogy a közeljövő kérdése, a helyes magyar birtokpolitika inaugurálása tekintetében megindult a munka, melynek első és igen számottevő jelensége az a körülmény is, hogy a magyar földművelésügyi tárca jövő évi költségvetésében már szankcionáltatott az a 10 milliós tétel, mely országos telepítési alap támogatásának első részletét képezi, ahhoz a 100 milliós előirányzathoz, mely a legközelebb már a törvényhozás elé kerülő telepítési törvény megalkotásával, a magyar földbirtokpolitika helyes és céltudatos fejlesztésére nyit ösvényt.

Vázlatosan érintve e kérdést, valóban elérkeztünk az utolsó órához, melyben tenni és cselekedni kell a birtokpolitika terén. Cselekedni kell pedig, az immár

rendelkezésre álló statisztika és tapasztalatok figyelembe vételével oly irányban, mely a helyes birtokmegosztás felé haladva és az üzletszerűen kihasznált birtokfeldarabolási törekvéseket mai formájában visszaszorítva, intézkedések tésenek a magyarság és a magyar közgazdasági élet gerincét alkotó kisebb birtokok alakulására.

A kultúra alatt álló 49 millió hold földterületből kerek számban 20 millió hold föld van ez idő szerint kisgazdák kezében. Ez a 20 millió hold föld körülbelül 2 millió 600.000 kisgazda közt oszlik meg, vagyis egy-egy kisgazdára átlagban 8 hold föld esik. 15 millió hold föld van a 100 holdon felüli birtokosok kezében és kerek számban 14 millió holdat tesz ki a jogi személyek birtoka. E szerint az összes magánbirtok 59 százaléka száz holdon aluli kisbirtokosokra esik és csak 41 százalék jut a 100 holdon felüli birtokokra. Ez az arányszám így ugyan nem tűnik fel kedvezőtlennek, csak az a baj, hogy a fenti 15 milliós tétel egyáltalán nem a magyar közép osztály kezén van, az 59 százalékos elosztás is nagyon nagy tulajdonos számot mutat, úgy, hogy az elosztás maga mindkét kategóriában a leghetetlenebb. Tulsúlyban vannak ugyanis az olyan

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Jézus neveléstana.

— Szilágyi Dózsa ünnepi beszéde. —
 (Vége.)

Rousseau, aki a társadalmi rend alapját megingató féktelen szabadelvűség vezéralakja, elismeri a gyónásról: »Mennyi kártérítést, mennyi javulást eszközöl a gyónás a katolikusoknál.«¹⁾ Voltaire, az Egyháznak elkeseredett és szellemes ellensége, a gyónást a »legnemesebb, legbölcsebb intézménynek« nevezi, mely »fék a bűn ellen«, mely legalkalmasabb mód a gyűlölettel elkeseredett szívek kiengesztelésére.²⁾ A nagy nevelő és protestáns Pestalozzi, a ki vagyónának utolsó foszlányát, cipőjéről az ezüst csatot is a gyermekért áldozta fel, a híres bölcselő és protestáns Leibnitz tanúságot tesznek nyilatkozataikban azon nevelő erőről, mely a gyónásban rejlik.³⁾

1) Chateaubriand »A kereszténység szelleme« c. és Emil III. köt. 901. l. a jegyzetben,
 2) U. o. és Encyklopediai kérdések III. k. 254 l.
 3) Szuszai Katolikus hitvédelem 266. l.

Mégis mily elfogultságot láthatunk a gyónással szemben. Azok tartják a gyónatató székét kinzó kamarának, kik abba soha sem lépnek. Azok beszélnek a gyónás káráról, akik ez sohasem érezték. Azon szülők aggódnak a gyermekük elméjért, akik nem féltik azt, mikor arról van szó, hogy naponként 5 órát töltson iskolában, otthon pedig 5 órára elkészüljön, azonkívül még a rendkívüli tárgyak egész tömegét rakják gyenge vállára.

Jézus tanításával és a gyónás intézményével kijelölte a nevelés útját, melynek az ember belsejébe kell vezetni, melynek a lelki erő növelésére kell irányulni, csak oly programmal lesznek a Mária Egyesületek a nevelés tényezői.

Nem akarom, nem is mondhatom a világot pokolnak, mert még a Szaharán is van oázis, iszapban is csillog az arany, de láthatjuk, hogy az irodalom, mely a lelket megmetyelzheti, mily hozzáférhető; a kirakat vagy könyvjegyzék sokszor a bűnök kiállítására, vagy katalogus; láthatjuk, hogy a csábító szírének hangja fülébe zsong az ifjúnak, kik erkölcsét és vérért fenyegetik. Lehet-e új világot teremtenünk magunk számára? Le léphetünk-e a föld gömbjéről egy másik, jobb világba? Itt kell élnünk és meghalnunk, azért kell a neve-

lésnek a kor ezen viszonyaival szemben bennünket felfegyverezni, tehát erkölcsi értéket és erőt adni; észszerűnek kell lenni a hitnek, hogy a tudomány nevében üzött tüzijáték alatt a valótlanságot felismerje; azért kell a hitnek erősnek és tevékenynek lenni, hogy az ifjú ezzel felszerelve minden csábító szóra a megalkudni nem akaró »Nem« mel tudjon felelni. Akkor lesz tehát Kedves Ifjak! valóban áldásos egyesületünk működése, ha ebben a mély hit, a komoly erkölcsi nézet és erő talizmánját szerzitek meg magatok számára. Kérdezd meg magad, tudsz-e bensőképpen hinni, élni? Erről tudod meg, hogy igaz tagja vagy-e e családi körnek, nem az éremről; és ekkor, a meggyőződésszerű, élni tudó hit birtokában, ennek minden külső gyakorlása benső értéket is kap, mert a benső élet őszinteségének és tisztaságának sugaraiban fog megjelenni, ami a lélektől áthatva tanít, vonz, felemel, meghódít.

Csak úgy van értéke az embernek, ha belsejében, önmagában, önmaga előtt is értékes. A benső erkölcsi érték bírása és nevelése legyen a jelszavunk. Ennek a jelszava alatt esküdjünk újra hűséget zászlónknak. Ti esküdjetez arra, hogy a legtitkosabb gondolatotoktól a nyilvános tevékenységtekig a hitből táplálkozó, bevehetetlen erkölcsi érzék lesz veze-

!! Feltűnő olcsó karácsonyi vásár !!

■ Barna Jenő ■

Nagyvárad, (Fő-utca) Rákóczi-út Weiszlovits ház.

Szövetek, Blous selymek,

Mosó barchetek, Szörme boák,

Csipkeszövetek Fehérneműek.

!! Minden cikkben meglepő olcsóságok !!

Kirakataim szives
 megtekintését kérem.

!! Telefon 241 sz.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

birtokegységek, melyek nem elegendők egy család eltartására, de még arra sem, hogy azokon okszerűen gazdálkodni lehessen. Bűnös dolog volt tehát a legutolsó évtized okszerűtlen parcellázási lázának üzletszerű kihasználása, mely csak az ilyen törpebirtokok számát szaporította akként, hogy azok tulajdonosai maig is remény nélkül küzködnek még a tényleges és teljes tulajdonjog megszerzése tekintetében.

Az egészségesebb birtokmegosztás érdekében pedig a kisebb üzemek alapítására kell törekedni, akként azonban, hogy a földhöz juttatandó kisembereket fel kell vértetni a tudásnak azzal a fegyverével, amely nélkül ma már az élet harcát megküzdeni nem lehet. Mikor tehát a helyes és okszerű magyar birtokpolitika művelésére, a kisgazda népgazdasági intelligenciájának emelése lehet a kiinduló pont, az ebben elért előrehaladás mérvéhez képest haladjon, a törekvés is a birtokkomplexumok megosztásának előmozdítására, addig a határig azonban, hogy ez a feldarabolás részleteiben a jövő fejlődést szolgálhassa és ne csak felszecsakázása legyen ez a magyar földnek.

Nemzetgazdasági igazsággként állítható fel tehát a tétel, hogy ez ország sorsának jobbrafordulása a kisbirtok megerősítésétől, a földbirtok helyes megosztásának előmozdításától függ, de e probléma megoldásánál egyrészt a fejlődésképes kisbirtok határvonalának megállapítása, másrésztől kérlelhetetlen szigor a jóindulatú cselekvés mezejére betolakodó parcellázási üzérkedés visszaszorítására, legfőként pedig a tervszerű és évtizedekre terjedő akció oly körülmények közötti vezetése szükséges, mely kifejezetten a magyar kisbirtok szaporodását és terjeszkedését mozdítsa elő, nehogy a túlhajtott kedve-

tőtök; ez annak a kriteriuma, hogy igaz tagjai vagytok-e ezen egyesületnek; én pedig ennek megfelelően hűséget esküszöm nektek és e zászlónak, hogy bensőtök nevelése által igyekszem ezen egyesületnek becsületét és barátokat szerezni. Én örömmel tudok visszatekinteni egyesületünk múltjára, megalakulásának harmadik évfordulójáról, mert e családi körben a gyermeki lélek iránt vonzalmam, szeretetem erős lángban csapott át.

Itjak, nem egyszer büvölt el a természet szépsége: elragadott a nap sugaraitól fehér és kékes színben játszó Rhongletacher imponáns remekműve: lebilincselte a Grimmsel-völgynek sokszínű sziklatömege; felemelő látvány a svájci és németországi Rajnavölgyek panorámaszerű és regényes partvidéke: de minden báj, szépség, fenség, erő elhalványul, eltöprel azzal szemben, amit a világegyetem legszebb alkotása tár elénk, amelyben a vonzó báj és a felémelő fenség, a lebilincselő gyengédség és a hódító nagyhatalom egyszerre meg tud lenni: a gyermeki szív ártatlansága. Legyen az ártatlanság számotokra mindig nagyhatalom, melynek szeretete ez örök hűség eltéphetetlen láncával kössön a zászlóhoz. Ugy legyen!

zés és kedveskedés a nemzetiségi vidékek megbizhatatlan elemeinek terjeszkedését tegye lehetővé a magyarság rovására.

A románok és a bihari választás.
Eddig még nem tudott róla a nagyközönség, hogy a nemzetiségi és a szociálisták paktumot kötöttek a bihari választásra. Ez a paktum Budapesten készült és akadtak is hívei, akik ennek érdekében a választópolgárok között propagandát csináltak. Ezek a vezető emberek a románok részéről a *Lupta* és a *Popul Romana* szerkesztőségének tagjaiból állottak. Biztosra vették munkájuk sikerét, mert számítottak a nagyváradi román jogászok támogatására, hiszen ezeknek köszönhető a belényesi mandátum is. Le is jöttek a jelzett lapok munkatársai Nagyváradra. Itt azonban kellemetlen meglepetés érte őket. A román jogászok egyáltalán nem akartak vállalkozni a korteskedésre és így a román újságírók kénytelenek voltak magukra hagyva kimenni a kerületbe. Így aztán csufos vereséget szenvedtek a román és szocialista vezérek. Ezt a vereséget természetesen nem fogják annyiba hagyni a román újságírók s legközelebb a Luptában fogják elkeseregni siralmaikat. Sajnálatosnak tartjuk, hogy akadtak románok, akik a magyar-román egyetértés szorosabbá tétele helyett az ellenségeskedés, az egymástól való távolodás előmozdítására törekednek.

A szövetkezeti pártok értekezlete.
A szövetkezeti pártok tegnap este 6 órakor értekezletet tartottak. Az értekezlet tárgya az appropriációs javaslat volt. A javaslatot az értekezlet elfogadta.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 10.

Juszt Gyula elnök 11 óra után nyitja meg az ülést. Elnöki bejelentések után *Farkasházy* Zsigmond kér szót a házszabályokhoz. A tegnapi ülés végén az elnök Apponyi válasza után nem tette föl a kérdést szavazásra, azzal az indoklással, hogy a miniszter csak közbevetett választ adott. Ilyen indoklást a házszabályok nem ismernek. Az elnök eljárása beleütközött a házszabályokba.

Juszt Gyula elnök nyilatkozni kíván. A házszabályok kezelésében semmi szabályellenesség nem történt. A miniszter vagy azonnal, vagy harminc napon belül köteles érdemleges választ adni. Ha tegnap feltette volna a kérdést szavazásra, akkor megeshetett volna, hogy a választ nem veszik tudomásul. Mivel pedig a miniszter 30 napon belül adhat érdemleges választ, előfordulhatott volna, hogy a Ház egy és ugyanabban az ügyben kétszer hozott volna határozatot. A saját eljárásának igazolására egész csomó precedensre mutathatna rá. Csak az 1896. és 1899-iki ülésszakon történtekre hivatkozik, amikor az akkori elnökök épúgy jártak el mint ő és nem jutott mégsem eszébe senkinek, hogy házszabálysértelmet panaszoljon. (Helyeslés).

Következik a napirenden levő ügyek tárgyalása.

Megelőzőleg azonban harmadszori olvasásban elfogadják a tegnapi letárgyalt törvényjavaslatokat.

Mentelmi ügyek.

Vita nélkül felfüggesztik *Markos* Gyula mentelmi jogát, mert rágalmazásért kéri ki a bíróság.

Polónyi Dezsőt párbajvétségért kiadják.

Hentaller Lajost, *Vörös* László volt darabont miniszter sajtó útján elkövetett rágalmazással vádolta meg. A bíróság az ügyben nem kívánja kiadni *Hentallert*.

Hédervári Lehel a bizottsággal szemben a kiadatás mellett szólal fel.

A Híz kiadja *Hentallert*.

Ezután vita nélkül felfüggesztik a következő képviselők mentelmi jogát: *Markbreit* Gyula, *Ivánka* Imre, *Vinkovics* Tivadar, *Gyurics* Emil, *Szkcicsák* Ferenc, *Bárcsics* Erarmusz, *Harambasics* Agoston, *Magdics* Péter, *Popovics* Dusan, *Triszkan* Gergely, *Zagoracz* István, *Bauer* Antal, *Cerovac* István és *Novoszeló* Mátyás.

Ezzel a mai ülés napirendje kimerült. Elnök megállapítja, hogy a legközelebbi ülés holnap délelőtt 10 órakor lesz.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Csak tisztujtáskor látni olyan zajos, zsi-bongó életet a városházán, mint tegnap. A városatyák már 3 óra előtt tódultak fel a városházára, hogy a nagy csatát megvívják. Pedig csak arról volt szó, hogy egy helyet kivel töltsenek be a közigazgatási bizottságban.

Az elmúlt évben dr. *Adorján* Emil választották be dr. *Radó* Ignác helyére ebbe a legfontosabb bizottságba, dr. *Várady* Zsigmonddal szemben. A régi 67-es párt Városi-kör címe alatt újjászervezett tagjai ezt a vereséget igyekezett most kiküszöbölni s nagy akciót fejtett ki, hogy *Adorján* Emillel szemben most behozza *Várady* Zsigmondot.

Ez sikerült is, — egy szótöbbséggel.

A választásnál különben óriási tumultust fejtettek ki a városi kör tagjai. A városházán számbavették, hogy híveik közül ki hiányzik s azokat telefon útján toborozták össze, addig pedig huzzák a szavazást.

Állítólag két szavazatot már akkor fogadott el *Mezey* Mihály szavazatszedő elnök, mikor a szavazást bezárta.

Dr. *Hoványi* Gyula törvényhatósági bizottsági tag tiltakozott is ez ellen, azonban az elnök állította, hogy még nem rekesztette be a szavazást. Ebből heves viták kerekedtek, amíg a szavazatokat összeszámolták.

Pedig most nagyon fontos volt ez a két szavazat, mert ez döntötte el a választást.

Ugyanis dr. *Várady* Zsigmond 55 szavazatával szemben dr. *Adorján* Emil 54 szavazatot kapott.

A többi ügyeket simán, minden különösebb incidens nélkül tárgyalták le, de a tárgysorozat egy része még mára maradt.

VÉGELADÁST nem hirdetek,

bár kézimunka újdonságaim **Karácsonyi ajándéknak legolcsóbban** nálam szerezhettek be. — Hozzávalókban s pamutokban nagy választék. — **Szmyrna nyírás s montirozások** gyorsan. — A legszolidabb s ezért a legolcsóbb árak.

Telefon 783.

Tátray Gusztáv, Rákóczi-ut, Orsolya-templom mellet.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt. A bizottsági tagok szokatlanul nagy számmal jelentek meg. Száztiznél többen jöttek fel a törvényhatóság tagjai a közgyűlésre.

A megnyitás után a polgármester havi jelentését olvasták fel. Az érdekesebb adatokat már közöltük. A jelentést észrevétel nélkül tudomásul vették.

Erős küzdelem

Ezután következett a gyűlés legizgatóbb pontja, a közigazgatási bizottságban megüresedő öt tag helyének betöltése.

A választás nagy izgalmak között kezdődött. A városi kör dr. *Várady* Zsigmondot igyekezett behozni dr. *Adorján* Emil helyett, míg a függetlenségi párthoz tartozó városatyák dr. *Adorján* Emil mellett küzdöttek. Beadott 109 szavazatot. Megválasztottak: Sulyok István 106 szavazattal, dr. *Hoványi* Géza 97, *Rádl* Ödön 96, dr. *Berkovits* Ferenc 94 és dr. *Várady* Zsigmond 55 szavazattal.

Dr. *Adorján* Emil 54 szavazatot kapott, tehát egy szavazattal kisebbségben maradt.

A választás után a függetlenségi párthoz tartozók közül többen tiltakoztak a szavazás eredménye ellen, mert állítólag *Kohn* Dávid már akkor adta le szavazatát, mikor *Mezey* Mihály elnök a szavazást lezárta. Hír szerint felebbezést adnak be a választás ellen.

Most újabb szavazás következett. A központi választmányban megüresedett egy helyet töltötték be választás útján. A szavazásnál dr. *Tóth* Ferenc 67, dr. *Altmann* Jakab 40 szavazatot kapott s így dr. *Tóth* Ferenc választott be a központi választmányba.

A közuti-alap költségvetése.

A közuti-alap 1909—1910. évi költségelőirányzatot akként terjesztette be a tanács, hogy az utadó 10 százalékban állapíttassék meg.

Balogh Döme indítványozza, hogy az utadót tiz százalék helyett 8 százalékban állapítsa meg a törvényhatóság, hogy megkönnyítse a polgárok terhét.

Rimler Károly válaszolt *Balogh* beszédére. A közuti alapot teljes nyilvánossággal kezelik, itt nincs semmi titkolódzás. A maradvány felett a törvényhatóság szabadon rendelkezik. Leszállíthatják az utadót, de óvja ettől a közgyűlést, mert nagyobb célokra a közeljövőben szükség lesz; itt lesznek a vashidak építése stb., amelyek igénylik a 10 százalék utadót.

Dr. *Várady* Zsigmond is óhajtanónak tartaná az utadó leszállítását, de gondoskodni kell, hogy akkor mit törülnek a felvett kiadásokból. Igaz a polgármester kijelentése is, de akkor semmi új létesítményt nem lehet megszavazni. De éppen a város fejlesztése érdekében azonban nem követi *Balogh* Dömét. Egy más indítványt tesz. A Köröspart megnyitására vonatkozó indítvány alapján, erre a célra 10,000 koronát vegyenek fel a közuti alap költségvetésébe. Legelőször az első fedezeti részlet meglesz a Köröspart megnyitására. Szerinte ezt a törvény megengedi.

Rimler Károly nem reméli, hogy a törvény megengedné, miszerint a Körös-partok megnyitására a közuti alaphoz bármilyen felhasználtassék. Ő is melegen óhajtja a partok megnyitását s azt más uton dűlőre is viszik.

Dr. *Dóri* Ferenc kijelenti, hogy *Balogh* Döme nem a függetlenségi párt megbízásából szólalt fel. (Zaj. Helyeslés a jobb oldalon.)

Balogh Döme azonban azt válaszolja, hogy felszólalását a párttertekezlet megbízásából tette. (Ugy van! — közbeszólások.)

Dr. *Hoványi* Géza örömmel fogadja a Körös-part megnyitására tett indítványt s a polgármester kijelentését s megnyugszik abban, hogy ha nem lehet a közuti alaphoz fedezni a partok megnyitását, arra más módon is találunk fedezetet.

Köszeghy József pontonként mutatja ki, hogy a feleslegre szükség lesz, mert fontos szükségletek megvalósítása elől nem lehet kitérni.

Ezután a közuti költségvetést változatlanul elfogadták.

A Kultur-palota létesítése.

A Kultur-palota építés tárgyában egy bizottságot küldtek ki, a következő tagokból:

Dr. *Dóri* Ferenc, *Hlatky* Endre, dr. *Hoványi* Géza, dr. *Hoványi* Gyula, *Mezey* Mihály, dr. *Pácz* Sándor, *Stark* Gyula, *Szokoly* Tamás, dr. *Adorján* Emil, dr. *Berkovits* Ferenc, dr. *Halász* Lajos, dr. *Vucskics* Gyula, dr. *Agoston* Péter, dr. *Várady* Zsigmond, dr. *Kuriánder* Ede, dr. *Moskovits* József.

A polgári leányiskola építése.

A polgári leányiskola építésének régen huzódó ügyében a tanács javasolja, hogy a polgári leányiskola a régi városház épületében helyeztessék el, míg az olasz leányiskola részére a magtár épület kertjében építtessék megfelelő épület. A magtár helye pedig valamely más kulturcélra használtassék fel.

Sulyok István ellenzi az előterjesztést, mert két iskola részére nem tartja megfelelőnek a területet. Szabad mozgása nem lenne a gyermekeknek, pedig ez a legfőbb. A kérdésben most ne határozzanak, hanem minden tekintetben számszerű, felvilágosító adatokat szerezzen be a tanács.

Rimler Károly nem ellenzi az elhalasztást. Éppen azért hozta be a tanács a kérdést, hogy hallja a törvényhatóság véleményét. A halasztást elfogadja.

Dr. *Stocker* József a jövő fejlődésre tekintettel, indítványozza, hogy a tanács számszerűleg mutassa ki, hogy mennyibe kerülne egy modern, új polgári leányiskola építése. Egyebekben *Sulyok* indítványát fogadja el.

Rimler Károly polgármester rámutat, hogy a tervek mind készen vannak, csak az elemi leányiskola épületének a tervét kell még elkészíteni.

Dr. *Vucskics* Gyula elfogadja a tanács javaslatát, mert átalakításokkal is megfelelő helyiséget kap a polgári leányiskola s a város tekintélyes összeget takarít meg csaknem 200,000 koronát.

Dr. *Molnár* Imre óriási megterhelésnek tartaná, hogy 240 növendék részére 240 ezer koronát építsenek be. Nagyon fontolja meg a tanács és a közgyűlés, hogy miként határoz. Ő is tanügyi férfi, szívből kívánja az iskolák fejlesztését, de az átalakítást ő is megfelelőnek tartja.

Hlatky Endre teljesen modern megfelelő iskolát kíván; de ezuttal ne határozzanak. Ismerni kell az összes összefüggő kérdéseket.

A halasztási indítványt fogadták el.

Interpellációk.

Hat óra lévén, az interpellációkra került a sor.

Dr. *Hoványi* Géza az újvárosi fatelepek és a régi huszárlaktanya mellett a katonaság által bekerített terület kérdését vetette fel. Mi jogon van az bekerítve s mi jogon használja a katonaság? Majd az uszoda létesítését sürgeti. A városi tanács nem készíti elő az ügyet, hogy tavasszal a közönség igénye kilegyen elégitve.

Rimler Károly polgármester válaszában kijelentette, hogy a katonaság által bekerített telek 1882-ben a kincstár részére lett betelekkönyveve, de ennek jogosultságát igazolni nem tudják. — Az uszoda ügyében most még nem mondhat biztosabbat, minthogy tavasszal a tanács beterjeszti a javaslatot; a főmérnök januárban elkészíti az uszoda tervét.

Dr. *Hoványi* Géza nem veszi tudomásul a választ. A bekerített területet 40 évig használta a város s most vissza kell szerezni. Az uszoda kérdésében adott választ sem veszi tudomásul, hanem tüzzék ki a jövő havi közgyűlésre tárgyalás céljából. A közönségnek feltétlen szüksége van az uszodára.

A közgyűlés nem vette tudomásul a választ.

Dr. *Kasay* Kálmán a villamos vasút eljárását tette kritika tárgyává. A szerződésre hivatkozva, kifogásolja, hogy az utcán tolatnak, a forgalmat elzárják; a váróbdék nem csak rossz helyekre vannak építve, hanem rondák, piszkosak. A szakaszok és menetdíjak nem a szerződésnek megfelelően vannak beállítva; este fél

9 órakor már nem tartják be a menetet s Torna-utcánál leszállítják a közönséget, dacára, hogy az egész vonalra megfizette a menetdíjat. A személyzet gorombán, illetlenül viselkedik a közönséggel szemben. — Majd a gyalogjárók tisztántartását követeli s a szabályrendelet szerint büntessék a házigazdákat. A város maga sem gondoskodik a hidak s más közterek tisztaságáról. Minek az aszfaltjárdá, ha bokáig érő sár van rajta.

Rimler Károly polgármester jól tudja, hogy a vasutal sok baj van, igyekszik is azt szánálni. A járdák tisztántartása tekintetében is intézkedik a tanács, különben a jövő évi költségvetésbe a köztisztaságra nagyobb összeget vettek fel. Kéri *Kasay* Kálmánt, hogy a villamos vasutara vonatkozólag konkrét adatokat szolgáltatson neki írásban, hogy intézkedhessék.

Dr. *Kasay* Kálmán tudomásul veszi a választ; a konkrét adatokat írásban a polgármester rendelkezésére bocsátja.

Balogh Döme a polgármester figyelmébe ajánlja, hogy a város iskoláját *Rendes* Vilmos vállalkozó most a tél közepén építi, továbbá csatornákat készítenek ismét, a nyilvános árlejtés mellőzésével.

Rimler Károly polgármester és *Köszeghy* József válaszait tudomásul vették.

Hann Lajos kérte a polgármestert, hogy intézkedjék a villamvilágítási óráknak időnkénti megvizsgálása iránt, mert azok nagyrésze rossz.

Salamon Benedek pedig azt panasolja, hogy reggelként a villamos vasút kocsiit fél 8 óra előtt nem lehet igénybe venni.

A válaszokat tudomásul vették.

A gyűlést 7 óra felé a főispán berekesztette. A még hátralevő ügyeket ma, pénteken délután tárgyalják.

Háboru előtt.

Trieszt, dec. 10. Az «Il Piccolo» jelenti Cattaróból: Montenegró lázasan fegyverkezik. Tegnap a Lovon-hegy csúcsára, mely a cattarói erődítéseket és az arzenált ezer méter távolságba uralja, ismét négy nehéz ágyút vontak fel, melyeknek csövei Cattaró felé van irányítva, Cattaróba mindennap sok katona és hadiszerszer érkezik.

Szaloniki, december 10. A bojkott fokozott mérvet ölt. A «Journal de Salonique» azt írja, hogy Ausztria-Magyarországgal meg kell ezt a gazdasági háborút vívni, mert Törökország két legszebb tartományát rabolták el. — Hasonló éles hangon izgatnak a többi lapok is a bojkott mellett.

Szaloniki, dec. 10. A «Constitutionels Bulgares» klub vezetősége az itteni ifju-török központi bizottsághoz hosszabb emlékiratot intézett, amelyben hálásan konstatálja, hogy az ifju-török bizottság által kivívott alkotmány nyugalmat hozott az országnak, rámutat a bolgárok lojális magatartására és kijelenti, hogy még nagyon nagy közös munkára van szükség az alkotmányos regime magatartása céljából. Az emlékirat telemlíti azután, hogy a legutóbbi két hónap folyamán az említett klubvezetőség számos panaszt kapott az ország belsejében elkövetett bántalmazások és vétségekről és orvoslás céljából részletesen 14 esetet sorol elő. Az emlékirat végül kijelenti, hogy nem szórványos és összefüggéstelenül fellépő esetekről van szó, hanem ezen elszigetelt jelenségek rendszerre engednek következtetni.

A szerb-montenegrói véd- és dac-szövetség.

Berlin, dec. 10. A Szerbia és Montenegró között létrejött szerződés tartalmáról a Voss. Ztg.

a következőket jelenti Belgrádból: A szerb-montenegrói véd- és dacsövetség a szerbség közös érdekeinek megvédésére alakult segítő és osztozkodási szerződés és végleg megállapítja a két ország hatásköri szféráját ama határaiton szerbek által lakott területek felett, melyek idegen uralom alatt állanak. Montenegróhoz utalja a szerződés Hercegovinát, Mostar, Trebinje és Nevcsinjével, valamint a novibazári szandzsákban Ejelopolje, Gussinje és Kalossin területeket, továbbá a Mietaja területén (Albánia) Ipak és Diakovo városokat, azonfelül az albán földet a fehér Drináig és a Drina Völgyét. Végül Montenegró partvidéke A bocche di Cattaro és Spiza áltai nagyobbítandó.

Szerbia kapja Boszniát, Raguzát és a novibazári szandzsák többi részét Pleveje, Rosai Novibazár és Diemnica városokkal és végül Úszkábból a rigómezővel.

Montenegró és Szerbia kölcsönösen kötelezik magukat, hogyha a két állam valamelyikét Ausztria-Magyarország megtámadná, arra, hogy egymást fegyveres támogatásban részesítik. A szerződő felek egyike sem fog a másik beleegyezése nélkül békét kötni. Szerbia Montenegrót hadserege fenntartására időnként megállapítandó pénzületi támogatásban részesíti.

A két dinasztia ágának kihalása esetében egymásnak a másik trónját, a két skupcsina beleegyezésének fenntartásával kölcsönösen biztosítja.

Biztosítások háboru esetére.

London, dec. 10. A Lloyd-biztosító társaságnál az utóbbi napokban biztosításokat kötöttek egy háboru kitörése esetére. Az olyan kár-biztosításért, mely valamely biztosítottat egy Ausztria-Magyarország és Törökország közt kitörő háboru folytán három hónap alatt érné, 12 százalék díjat kértek. Biztosításokat kötöttek azon az alapon tőssdecégek, kiviteli cégek és hajózási vállalatok részére. Más cégek biztosításokat kötöttek egy Ausztria-Magyarország és Szerbia közt március 9-ig kitörő háboru esetére, melyért 25 százalék biztosítási díjat kértek.

A király a békét akarja.

A király elnöklete alatt legutóbb két napig tartó katonai tanácskozások folytak, amelyekről csak annyi szivárgott ki, hogy ő felsége a béke fenntartása mellett nyilatkozott. Egy francia lap, az Eclair most részleteket is közöl erről a konferenciáról. A nevezett lap azt írja, hogy a bécsi udvarnál két párt áll szemben egymással: a főhercegekből és a legfőbb katonai méltóságokból álló háborus párt és a békepárt, amelyhez a király és rajta kívül a két miniszterelnök is tartozik. A legutóbbi katonai tanácskozáson főleg Ferenc Ferdinánd érvelt a háboru mellett. Azt mondta, hogy a jelenlegi bizonytalan helyzet sokkal rosszabb egy háborunál. Támadjuk meg most Szerbiát és Montenegrót, mert az bizonyos, hogy jelenleg se Oroszország, se Olaszország nem fognak interveniálni. De ha várunk, úgy a cár még meggondolhatja a dolgot. Tittoni olasz külügy-miniszter pedig megbukhatik és mindkét országban Ausztria-Magyarországgal ellenséges politika kaphat lábra. Jenő főherceg főképp Montenegró ártalmatlanná tétele mellett nyilatkozott, míg a csapatfelügyelők és a vezérkari főnök szintén úgy vélekedtek, hogy Szerbiát és Montenegrót az első provokációra meg kell támadni. Ezután a király vette át a szót és azt mondta, hogy öreg napjaira meg szeretné övni népeit egy háboru terheitől. Minden erejéből a béke fenntartásán fog fáradozni, amíg ezen igyekezete nem ütközik bele a monarchia tekintélyébe és méltóságába. Csak a legvégső esetben fog fegyverhez nyulni. De addig is

meg kell erősíteni a monarchia déli határait és ott nagyobb hadsereget kell egybevonni, hogy a szerbeknek és montenegróiaknak elmenjen a kedvük a háborutól.

Igy beszélt — a francia lap szerint — a király a béke érdekében, melyet remélhetőleg sikerül is majd fentartania.

UJDONSÁGOK.

Ponty Kelemen halála.

A Remes Vidor halálának bus emléke még ki sem halt egészen s most ismét mély gyász érte a premontreiek rendjét. Tegnap délután gyászhirot hozott a telefon. Ponty Kelemen nyugalmazott premontrei tanár Budapesten meghalt. Az ő halála részvétet kelt az egész vármegyében, mert alig van olyan váradai gimnáziumot végzett férfi, akit ne tanított volna. Nagyváradra 1879-ben jött és ettől kezdve a magyar nyelvnek és irodalomnak volt a tanára. Nagyváradon hosszú tartózkodása alatt a társadalom minden rétegének szeretetét és vonzalmát nyerte meg. Jó humora általánosan ismert volt s ezekből még ma is közzsájon forog egy-kettő. A váradai gimnáziumból a mult évben távozott el, amikor nyugdíjba ment Leleszre. Leleszen jól érezte magát az örökké vigkedélyű tanár. Ez év elején betegeskedni kezdett. Julius elsején állapota annyira rosszabbodott, hogy orvosi tanácsára a budapesti Irgalmasrend kórházába ment. Szívujában szenvedett s ettől nem is tudott szabadulni. Tegnap délután 2 órakor hosszúságú szenvedés és a halotti szentségek felvétele után meghalt. Halála mély részvétet keltett mindenütt. Életrajzi adatai a következők:

Született 1851. december 3-án Moóron Fehérmegyében. A premontrei rendbe lépett 1871 szeptember 21-én. 1878. szeptember 28-án fogadalmat tett és 1878. október 2-án áldozópappá avatták. Mint fiatal tanár két évet töltött Rozsnyón, ahonnan 1879-ben Nagyváradra jött s itt mint rendes tanár 1907-ig szerepelt. Ponty Kelemen különösen az irodalomban birt nagy jártassággal a magyar színészet történeti fejlődéséről kisebb tanulmányt írt, mely a gimnáziumi értesítőben jelent meg. Tagja volt a Szigligeti-Társaságnak.

Az elhunyt tanár temetése szombaton délután lesz, melyre a nagyváradai tanári karból Novotny S. Altonz igazgató és Kertész Miksa tanár fognak felutazni és koszorút helyeznek a ravatalra.

* **Egyházi kinevezés.** Dr. Grósz József lippai apátlébánost ismert egyházi író t csanádi kanonokká. — *Káplán* Mihály nagyikindai esperes plébánost tb. kanonokká nevezte ki az apostoli király.

* **A megye közgyűlése.** A megye ez évi utolsó közgyűlésére megkezdődött a tárgyalás alá kerülő ügyek előkészítése. Tegnap a harmadik szakosztály tartott ülést. Az ülésen a beérkezett kérvényeket tárgyalták s azoknak legnagyobb részét fedezet hiányában elutasító véleménynyel látták el. Ezek között volt a megyei kezelő és segédkezelő személyzet drágasági pótlék iránti kérelme is, amire szintén nem találtak fedezetet.

* **A munkáslakásokra nem adnak kölcsönt.** Biharmegye a munkáslakások ügyét oly lelkesen fogta fel, hogy a megindult mozgalmából arra lehetett következtetni, miszerint

a munkáslakások kérdése minden akadály nélkül fog keresztül menni. A vármegye minden tervet és költségvetést elkészített, csak épen pénze nem volt, amivel a terveket megvalósíthatta volna. A munkáslakások összesen egy millió koronába kerülnek. Ezt az egy millió koronát kölcsön útján akarta megszerezni a megye s ezért három pénzüintézetet szólítottak fel a kölcsön megadására. Ez a három pénzüintézet a következő volt. A Magyar általános hitelbank, Magyar leszámítoló és pénzváltóbank és a Kisgazdák országos földhitelintézetét. A három pénzüintézet a vármegye felkérésére most küldte be a választ, mely a legkedvezőtlenebb. Ugyanis a pénzüintézetek egyáltalában nem hajlandók kölcsön adni az egy millió koronát. — Most tehát a vármegyének újabb módot kell keresni a pénz megteremtésére, hogy sikerülni is fog az kétséges. A munkáslakások kérdése e szerint elodázódik, mert a vármegye alapjai annyira igénybe vannak véve, hogy azokból egyáltalán nem juttathat erre a célra semmit.

* A boszniai katonák karácsonya.

Rözelegvén a szeretet ünnepe, amikor minden ember az övéi körében tölti idejét, amikor örömmel kell honolni minden családban. És most az ünnepek legszebbike előtt egy fájdalommas érzés vegyül az ünnepi hangulatba. Vanak családok, melyeknek tagjai messze idegen országokban vannak s a kedves családi kör helyett nehéz katonai fegyverzetben az ország határain sivatár szelben, dermesztő hidegben teljesítenek őrszolgálatot. Szinte fájdalommas ez a gondolat a szeretet ünnepe előtt. A Boszniában és Hercegovinában levő fiainkról van szó. Az idehaza maradt bajtársak és a közönség azonban nem feledkezik meg ő róluk. Az idegenben való tartózkodást kellemessé akarják tenni. Az egész ország megmozdult, mindenütt gyűjtés, adakozás indult meg, hogy a boszniai katonák karácsonyát kellemesebbé tegyék. Tegnap a nagyváradai helyőrség több tisztjei *Grünzweig* Arthur altábornagy meghívására értekezletet tartottak, hogy a 37-ik gyalogezrednek kint levő katonáinak valami uton-módon örömet, illetve ünnepet szerezzenek. Az értekezleten megjelent a helyőrség főbb tisztikara, határozatot azonban csak holnap fognak hozni arra nézve, hogy milyen módon szerezzenek be annyi ajándékot, hogy azzal elérjék a célt. Részünkről leghelyesebbnek találónk, ha városzerte gyűjtést rendeznének a gyermeknap mintájára, be lehetne vonni az újévi üdvözlések megváltását is s ezenkívül egy nagyobb szabású kabarett előadást rendeznének a színházban.

* **A szállósi tanító balesete.** Tegnap éjszaka fél 12 óra tájt *Csáki* Mihály p.-szállósi tanító, ki gyalogosan igyekezett hazafelé, meletközben megbotlott s jobb lába kificamodott. Segélykiáltására a velencei állomáson teljesítő rendőr odasietett, majd *Bika* István forgalmi hivatalnok segélyével Csákit bevitték az állomásra. Innét az izr. kórházba szállították a mentők Csákit.

* **Tuljárt a karhatalom eszén.** Nyugodtan ült be *Stengl* Mihály és egy másik tolonc a rendőr kíséretében a püspökladányi vonatba, hogy Debrecenig ingyen utazzanak. A vonat, talán nem is kell külön megjegyeznünk komótosan eregette bodor füstjét és nyugodtan kocogott, nem épen olyan gondolatok cikáztak át *Stengl* Mihály agyán. Ebes és Ondód között, talán egy kis kutyási Berta vizre szomjazott, mert a kíséző rendőrnek azt mondta, engedné ki a folyosóra hűtőzni. A rendőr nyugodtan engedte, nem is gondolva a turpisságra, mire pedig utána nézett a rendőr, *Stengl* le-

ugrott a vonatról és oly ügyesen, úgy látszik praxisa már meglehetősen volt ebben a dologban, hogy mire a rendőr utána nézett, már jó messzire szaladt a sinektől. A vonat már jól elhagyta, annyira, hogy elfogásáról szó sem lehetett. Így csak a másik tolonccal tudott Debrecenben beszámolni.

* **Ujabb utcakövezések.** Kőszeghy József főmérnök újabb kövezési programot terjesztett a tanács elé részletes költségkimutatással kapcsolatban. Ezen program keretében a főmérnök a város összes eddig ki nem kövezett utcáit felveszi. Az utcáknak kőröskő-burkolatot adnak gránit szegélyvel. Ezen burkolat 15 évig tartana és ideiglenesnek vehető, mert később a nagyobb városokban használatos könnyű parkmakadással könnyen átalakítható. A Szent László-tér és a Kolozsvári-utca, hol nagyobb a forgalom, más kövezettel lesz burkolva. A költségek közel 500,000 koronára rúgnának, melyet 17 évi annuitással a kövezési alap terhére vennének fel. A rohamos burkolás már a kőröskő elégtelensége miatt sem volna lehetséges. A kövezési tervezet az összes városrészek elhanyagolt utcáinak, továbbá a Velencei partnak és a Széna piacnak kiburkolását is felöleli.

* **A Körözsbe ugrott.** Tegnap éjszaka 3 óra tájt a Szent Anna-utca 3. sz. alatt lakó Hegedüs Károly postaszolga lakásán nagyobb társaság mulatott. Mulatozás közben Hegedüs és felesége összeszólkoztak. Az asszony efeletti elkeseredésében kifutott a házból s egyenest a Körözsnek szaladt és belevetette magát. A köznelben eirkáló rendőr utána ugrott és kimentette az asszonyt, akit lakásába visszavitt.

* **A Szent István-Társulat képkerekedése.** A Szent-István-Társulat, mely mindig lépést tartott a nagy katolikus közönség igényeivel, most ismét üdvös ujtással lepte meg tagjait és a vásárló közönséget. Budapesti kecskeméti utcai könyvkereskedését kibővítette és kitűnő műizléssel, dusan felszerelt raktárt nyitott meg művészi festmények reprodukcióból. Annál is inkább örömmel fogadjuk ezt az ujtást, mert égetően szükség volt egy olyan műintézetre, ahol a közönség azzal a nyugodt meggyőződéssel vásárolhat, hogy amit kap az választékosan izléses és olcsó. A Szent-István-Társulat pedig eddig is arról volt nevezetes, hogy legolcsóbb dolgait is finoman, izlésesen állítja ki.

Névjegyek

a legizlésesebb kivitelben megrendelhető
SEBŐ IMRE könyvkereskedőnél
Nagyváradon, Rákóczi-ut.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: A paradicsom.

Szombat: A préda.

Vasárnap d. u.: A hadnagy ur, este: Tárjárás.

Paradicsom.

Helyesebben Mohamed paradicsoma. Évek óta nem láttuk ezt a kacagtató, de nagyon borsos bohózatot. Nincs okunk rá, hogy sajnálkozzunk e miatt, mert láttunk helyette számtalan hasonlót A francia bohózatok általános receptje szerint készült ez is, mint sok más s a fejtetőre állított helyzetek, a két- és egyértelműségek mindig nagy hatásra számíthatnak a mi kiváló izlésű közönségünknek. Igaz, hogy a társulat vigjátéki személyzete ilyen darabokban mindig excellál. Ma is E. Kovács Mariska,

Tóth Elek, Hajnal és Sik Rezső egymást igyekeztek tulszárnyalni a közönség mulattatásában. Az igazgatónő toalettjei egyenesen bámulatosak voltak s a hölgyközönség körében nagy tetszést és — irigységet keltettek. —

MULATSÁG.

Naptár.

Január 22. Jogász kolon-estély.

IRODALOM.

Uj könyvek. Az ifjuság körében ma járványként terjedő fantasztikus detektívregnyeknek s az ezeknél még sokkal veszedelmesebb pornografikus munkáknak egyetlen ellenszere a szépen megírt s művésziessen kiállított jóirányú ifjusági irat. Azoknak káros hatásait csak az emezekből áradó sok szellemi haszon ellensúlyozhatja. Szépen megírtnak s művésziessen kiállítottak kell azonban lenni az erkölcsös hatások előidézésére szánt munkának, mert e tekintetben ellenfeleink már a gyerekeket is elkényeztették és érdekessel és széppel pótolván a jót, esztétikai igényeiket fölcsigálták.

A Szent-István-Társulat ily irányú karácsonyi ujdonságai kielégítik a legkényesebb kívánságokat is. Kiállítás dolgában nem kell szégyenkezve félrehuzódniok egy magyar nyomda produktumai mellett sem, a tartalom s a megírás talpraesetségtől pedig kezesség a szerzők irodalmi multja. *Károly Ignác* könyve az *igas élet*ről szól. Fejtegeti mindazokat az erényeket és bűnöket, s mindazokra az erényekre és bűnökre csalogató alkalmakat, amelyekért és a melyekkel a mai társadalmunkbeli fiuknak küzdeniök kell. Megnyugtat, felvilágosít, lelkesít, erős akaratot támaszt, nagy elhatározásokat ébreszt. Kellemes előadási módja szórakoztat; nagy igazságot, súlyos érveit a lelkekben világosságot gyujtanak. Nem morális elvek száma, felsorolása és taglalása e munka, hanem végig lebilincselő, s kis olvasói körében a legszébb eredményekkel biztató olvasmány. Becsület, szorgalom, vallásosság az alapfogalatai az eddig felsorolt munkáknak, a hazának s a multnak szeretete szól a Szent-István-Társulat ifjusági iratainak legsikerültebbjéből. *Andor József Nagy* Lajos élettrajzából. A hazafiai nemes érzelmek gondos ápolása s a hagyományokhoz való törhetetlen ragaszkodás szállnak e könyv lapjairól az ifjuság fogékony lelkébe. Ha még megemlítjük *Schermann* Egyed pannonhalmi főiskolai tanárnak az egyházi könyvtalalomról és *Huber* Lipótnak, a talmudról szóló legkiválóbb magyar mű érdemes szerzőjének a napkeleti bölcsekről írt exegetikus tanulmányát, be is fejeztük azoknak a megszerzésre és elolvasásra nagyon érdemes könyveknek felsorolását, melyet a Szent-István-Társulat most kibocsátott. Az új könyvek árai: *Károly Ignác*, Igazi élet, diszkötésben 3 kor. 60 fill. — *Andor József*, Nagy Lajos, diszkötésben 4 kor. A *Schermann* Egyed dr. Az egyházi könyvtalalom és könyvbírálat magyarázata, ára 2 kor. — *Huber* Lipót, A napkeleti bölcsek, ára 3 kor.

TÁVIRATOK.

Apponyi Albert gróf Bécsben.

Budapest, dec. 10. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ma Bécsbe utazik. A miniszter a kongruáról szóló javaslatot fogja a királynak bemutatni. A javaslatot szombaton fogja Apponyi a képviselőházhoz benyújtani.

Égő gyár.

Budapest, dec. 10. A Soroksári-ut 144. szám alatt levő növényzsir gyár

letözele kevéssel egy óra előtt kigyulladt és azóta lángokban áll. A tűz eloltására kivonult a VIII., IX. kerületi és a központi tűzörség.

Az orosz dumából.

Pétervár, dec. 10. A birodalmi дума esti ülésében Kokovcev pénzügyminiszter hangsúlyozta, hogy az amuri és tranzbaikali szabadkikötő zárttá tételére vonatkozó javaslat ellenzői is elismerik, hogy Vladivosztocon át 15—20 millió rubel értékű import történik, amiből az következik, hogy ugyanily összeg erejéig nem talál az orosz termelés saját hazájában elhelyezésre. Az Amur vasúthoz szükséges 300 millió rubelt nem szabad sajnálni, mert így Oroszország közvetlen összeköttetésre tesz szert a Csendes-Oceánnal.

Igazságszolgáltatás.

Erős Rezső sajtópere a táblán.

Tegnap számunkban már megemlékeztünk arról a sajtópörről, mely fölött már másodnapja tárgyal a kir. tábla büntető tanácsa *Urban* Adolf kuriai bíró elnöklése mellett.

A tegnapi tárgyaláson a vád- és védbeszédre került a sor. A védő dr. *Dénes* Sándor volt.

A védelem a következőkben összpontosult: A szóbanforgó cikkben felhozottak szerinte nem *Erős* ellen irányultak, csupán a püspökség gazdasági politikáját kritizálták s mind az, mi a cikkben felhozott egyáltalában nem rágalom, hanem csupán a hivatalos akták reprodukciója megengedvén azt, hogy helyi-közben becsusztott holmi apró tévedés, mit azonban feltétlenül ment az, hogy az ilyesmi napirenden van az újságírásnál, részletes információ hiányában.

Ezután a védő igazolni próbálta a vádlottak azon állítását, hogy az erdősítést úgy a kir. erdőfelügyelőség, mint az összes hivatalos közegek eltiltani véleményezték s maga a miniszter is ily értelemben nyilatkozott, illetve rendelkezett volna.

— Igaz — mondja a védő — később megengedett az erdősítés, de ez csak jóval később történt meg.

Kéri a büntetés felfüggesztését, vagy annak pénzbírságra való átválttatását.

Nagy Mihályra vonatkozólag külön kiemeli, hogy az általa írt közleményben semmiféle rágalom nem történt s külön is kéri a második vádlott felmentését.

Ezután *Poyvár* Szevér a magánvádló képviselője emelkedett szólásra, ki nyomós érvekkel, kéréselhetetlen logikával döntögette le a védelem által felhozottakat, bebizonyítva elsősorban a rágalom teljes alaptalanságát s a vádlottak bűnösségét. Elmondja, hogy a vádlottak tudatára jöttek annak, hogy fiatal észszel olyan dologba keverték magukat, mi igen súlyos következményeket von maga után. Most már lejjebb szállnak hangjukban egy-két oktávval s kibuvót keresnek. Most már nem akarták ők *Erős* tántani, dehog, dicsérni akarták. Mert *Erős* Rezső minden tekintetben kiváló ember, csupán mint gazdasági szervnek intézkedése lett kifogás tárgyává téve. Szóval, nem mint embert, hanem mint hivatalnokot támadták meg. A vád képviselője szerint csak egy becsülete van embernek s ezt minden ok nélkül megtámadni bűncselekmény, ami büntetést von maga után. A védelem azért nem őszinte, mert mikor látja, hogy *Erős* támadnia nem lehet, kimondja, hogy Hegedüs nem őt, hanem a püspököt, illetve a püspökséget támadta meg. *Poyvár* Szevér ezt pontonként cáfolja meg rámutatva a cikk kitételeire, melyben több helyen szerepel *Erős* neve s a »jósággkormányzó«, »jósággkormányzóság« kifejezés. Ami pedig azt illeti, hogy a nyilatkozat rágalom-e, azaz való-

ság esetén — közmegegyezés tárgyává teszi-e Erős Rezsőt, erre a következő a felelet:

— Az az ember, ki három falut nyomorba dönt, inségbe kerget, az megegyezésre érdemes, Hegedűs szerint Erős Rezső ezt cselekedte, tehát Erős, ha az állítás helyes, valóban megérdemli a közmegegyezést. Majd rátér a vád arra a hájszára, mit a »Nagyvárad Napló« Erős Rezső, illetve a püspökség ellen indított; felhossa a püspöki palota ügyét, melyben a jószágkormányzó mellőzte volna a helyi vállalkozót s egyik rokonát, ki nem váradi részestette volna előnyben, noha az 10 000 koronával többet kért. Felhossa *Poyvár Szevér*, hogy ezt, Erős Rezső annak idején lapunkban, adatokkal teljesen megcáfolta. A hájsza azután is folytatódott s annak dacára, hogy a vádló perrel fenyegetőzött nem hallgattak el. 1906. jul. 18-án ismét cikkezett a Napló Erős ellen megmásítva, ríktó eszmékkel aláfestve, elferdítve a püspökség gazdasági politikáját s annak ténybeli adatait.

A vádlottaknak a tárgyaláson tanusított enyhébb modora és mondhatnám alázatos magatartása, csak utazás a jószágigazgató jószívűségére, kiről tudták, hogy egy alábbi esetből kifolyólag vádolt Nagy Bélának megkegyelmezett s maga kérte a 3 havi fogháznak pénzbüntetésre való változtatását. Majd érdemre térve előadta, hogy elferdítették a szóbantorgó erdősítési ügyet a vádlottak, úgy tüntetve fel azt, mintha a hatóságok beleegyezése nélkül rendelte volna el a fásítást, noha az erdőfelügyelősége, mint a miniszter ily ügybeni véleményező nyíltan kimondotta, hogy az elvett legelőnek határozottan fásítás alá kellett volna kerülnie, mert annyira elvult hanyagolva. De meg az elvett legelő helyett akartak újat adni, azonban ezt minden különösebb ok nélkül visszautasították a községek, mi amellet bizonyít, hogy nem volt oly nagy szükség az elvett kopár területre.

Nem volt az egész legelő egyéb, mint a nemzetiségi képviselő kortesfogása, min persze kapva kapott a Napló, hogy üthessen egyet a kath. püspökségen. Ma d azután Nagy Mihályra tért á, felhossa, hogy az általa irt cikk szintén azt a célt szolgálta, hogy egy ősz becsületes embert a sárba dobjon s állásából, mint mindig a legbecsületesebben töltött be, elmozdítassam. Kéri mindkét vádlott szigorú megbüntetését.

Az ítélet.

Hosszas tanácskozás után délután öt órakor hirdette ki *Urban Adolf* kuriai bíró a királyi tábla ítéletét.

A tábla mindkét vádlottat *bűnösnek monddotta* ki a btk. 258. §-ába ütközés és a 259. §. szerint mindösszölt sajtó utján elkövetett *rágalmazás vétségében* s ezért elítélte *Hegedűs Nándort* egy hónapi fogházra és 100 korona pénzbüntetésre, mely behajthatlanság esetén öt napi fogházbüntetésre változtatandó át; *Nagy Mihály* vádlottat pedig *egy hónapi fogházbüntetésre* és három napi fogházra átváltoztatandó 50 korona pénzbüntetésre. A védőnek a büntetés felfüggesztésére irányuló kérelmét a bíróság elutasította.

Az indoklásban rámutatott a királyi tábla a törvényszék által kelősen mérlegelt súlyosító körülményekre, a hivatottaknak feltüntetett adatok célzatosan rosszakaratu felhasználására és tendentiosus csoportosítására. Viszont az enyhítő körülményeket is tekintetbe vette és ezek alapján a kiszabott büntetést találta megfelelőnek.

A főügyész és a magánvádló megnyugodtak az ítéletben, a védő semmisségi panaszt jelentett be a bűnösség megállapítása és a rendkívüli enyhítő szakasz nem alkalmazása miatt. Így az ügy még a Kuriához is fölmege, de az ítélet már véglegesnek tekinthető.

■ Az ítélt hirdetését Erős Rezső tisztelői és tisztársai közül számosan meghallgatták, köztük *Frestyánszky László* kultuszminiszteri főerdőtanácsos is és gratuláltak a méltatlan meghurcoltatás után nyert bírói elégtételhez.

KÖZGAZDASÁG.

Gazdátlan nyerevények. A legutóbb kiadott hivatalos kimutatás szerint a jószágkormányzóknál több mint 30,000 olyan nyerevény van, a melyért még nem jelentkeztek, nyilván azért, mert e sorsjegyek tulajdonosai nem tudják, hogy sorsjegyük ki van huzva. Így van ez a többi sorsjegynél is és mivel ezek a nyerevények bizonyos idő múlva elévülnek, mondhatni, hogy sok millióra menő vagyona pusztul el azért, mert a sorsjegybirtokosok nem elég gondosak és nem jártnak megbízható sorsolási lapot. Ennélfogva, akinek sorsjegyei és más értékpapirjai vannak, az ne mulassa el, hogy előfizessen a »Pénzügyi Hírlap«-ra, amelynek sorsolási mellékletét a Pénzügyi Utmutató-t a m. kir. belügyminiszter, pedig mint szakértelemmel és pontosan szerkesztett közlönyt hivatalosan ajánlott. A lap előfizetői a januári számmal ingyen kapják a Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyvet, amely értékpapírbirtokosokra fontos tudnivalókon kívül tartalmazza a kihuzott de kifizetés végett még be nem mutatott összes sorsjegyek és más értékpapírok jegyzékét, úgy, hogy abból mindenki maga is meggyőződhetik, hogy vajjon sorsjegye ki van e már huzva, vagy nem. A Pénzügyi Hírlap előfizetési ára egy esztendőre az összes mellékletekkel együtt 5 korona, mely összeg legcélszerűbben postautalvánnyal küldendő be a kiadóhivatalba: VII., Rákóczi-ut 44. sz. alá.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, dec. 10.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, dec. 10.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. dec. 10.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50
Osztrák járadék papírban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50

REGÉNYCSARNOK.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

8.

— Hogyan?

— Hát csak gondoljátok meg, elküldtem Anti fiamat öcsém látogatására, s ez a sült paraszt! uram bocsá, szájára üt az öreg ur, hogy ezt kell neki mondanom, még nem szégyenlt egy ezüst órát ajándékozni unokaöcsésének, hát paraszt az, kerülő, inas vagy mi? egy Filemonnak ezüst órát, szörnyűködik a felboszantott öreg ur, biz' én azt mondtam a dicsekedve haza térő fiunak, miért nem dobtá a szemé közé.

— Ejl! ejl! — csovája fejét István, mint akinek a közlöttek nincsenek inye szerint, — és mindezek után mégis bosszantja bátyámat afeletti osodálkozásom, hogy fiaimhoz nevelőt kapott? — de nemcsak hogy csodálom, sőt valóban érdekel nevének tudása: hogy vajjon ki lehet ama szerencsétlen halandó, kit irigy sorsa ily keserű kenyérré kárhoztatott.

— Hát biz az nem más, mint Kalamus Demeter, veti oda negédesen az öreg ur.

— Kalamus Demeter!?! kiáltának fel mindannyian egyszerre a csodálkozás oly fokozott hangján, hogy még magam is közé kiáltottam, hogy Ka — —! mire észrevehettem tévedésem, — az a Kalamus, kérdik újra mindnyájan, ki báró Baraczkéknál öt évig nevelősködött?

— Igen, hogy az és nem más! — veti oda még kevélyebben az öreg ur.

— No szegény tatár! ezt valóban sajnálom, jeles, kiképzett, művelt ember — — eh! egyébiránt nyugodt vagyok miatta, minthogy tudom, úgy sem eszi meg bátyáméknál az új káposztát, — vet véget István komoly aggodalmának. — Biz' öcsém ebben igazad lehet, magam is kezdem gyanítani, veti oda az öreg ur, makra pipáját hetykén záptogára illesztve, mialatt baljára fektetett jobb lábával a levegőben kezdett harangozni.

— Hm! és miért azután?

— Azért, mert nem jó nevelő, nem vagyok véle egészen megelégedve, már is ügyetlennek mutatja magát, s nem tud magának tekintélyt szerezni.

— Hogy hogy? ez valóban talány előttem.

— Hát csak úgy, hogy pár nappal ezelőtt egy ebéd után báró Baraczkékat akaruk meglátogatni feleségemmel s leányommal, befogatok, s amint a kocsi a tornác elé állt, hogy elindulunk, egyszer csak, mintha a földből nőttek volna ki, a kocsi körül terem a tizenhat darab fiu, körülögnak bennünket, s pokoli lármával ilyenformán kiabál egyszerre tizenhat torok: én is megyek, engem is vigyenek el, én nem maradok itthon, de még én sem, én a lóra ülök, én a bakra, én a kocsis mellé, én meg betelék, én meg a Filemon ölébe (ne tessék megbotránkozni, mert így is szokták az urfiak apjokat címezni, amint ezt később is tapasztalni fogjuk), én majd állok előttem, én meg a kocsihágcsóra ülök, én is — sat.

— Hajts! kiálték a kocsisra, mialatt a kocsi hágsóit iparkodtam a gyermekektől megtisztítani.

— Hajtanék ám nagyságos uram, ha lehetne, válaszol a boszus kocsis, ágaskodni kezdő lovai közé ostorozva.

— Hát mi a szörnyűség bajod van? kérdém nyugtalanul.

— Hát az instálom alássan: hogy három-négy urfi ragadt bele egy egy ló zablájába, a többi meg ki a gyeplőágakat huzza ide s tova, ki a lovak tülébe, sörényébe, s lábába csimpáskodik.

A szerkesztőnért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

PFAFF CZÉG
LONDON
PARIS
ÉS
BERLINI
NYAKKENDŐ
ÚJDONSÁGAI
PAZAR VÁLASZTÉKBAN
MEGÉRKEZTEK

DENT GLOVES ÉS FOWNES GLOVES
A VILÁG
LEGJOBB
KEZTYÜI
KAPHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

PFAFF CZÉG
VADÁSZ
KÜLÖNLEGESSÉGEI
MEGÉRKEZTEK

Nagy
karácsonyi
vásár.

Legcélszerűbb
ajándéktárgyak

hölgyek és urak részére.

Külön gyermekjáték
osztály.

Szép kivitelű
gyermekjáték-
ujdonságok.

Francia babák óriási választékban és rendkívüli nagy választék játék különlegességekben, melyek legolcsóbban kaphatók

Waldmann Ernő

Diszmuárak, sport és utazó cikkek üzletében,
Rákóczi-ut, az Orsolya-zárdával szemben.

Interurban Telefon 371.

Belépési felhívás a
Polgári takarékos és segélyszövetkezet
14-ik évtársulatába.

A »Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet« 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritán jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthasználattal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetéseit vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Gőzmosóda vegytisztítógyár
= Nagyvárad, Gilányi-utca. =

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítónkban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szönyegek a legszakoszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Ujjonnan cseréppel fedett, jól jövedelmező

bérház három üzlettel

italmérés, trafikjoggal és modern berendezéssel kevés pénzzel megvehető.

Cím a kiadóban.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.
TELEFON 180. — TELEFON 180.

Gazdálkodóknak gépolaj továbbá zsir, kátrány stb. Vidéki kereskedőknek cipőkrém, parkett fényezőmáz, Emke lakkok stb. vételénél legnagyobb árengedmények.

Megnyitak a Fekete Sas nagyszálloda éttermei.

Nagyvárad valóságos látványosságát képezi a Fekete Sas éttermei és földalatti (souterrain) vendéglőhelyiségei. Pazar fény közepette a legmodernebb berendezés biztosítja a kitűnő kényelmet ezen helyiségekben.

Kitűnő magyar és francia konyha, kiváló bel és külföldi borok, Dréher féle dupla márciusi sör.

Társas étkezések céljára a legalkalmasabb helyiségek állanak rendelkezésre. Valóban méltán rászolgál ezen helyiség és annak fáradságot nem kimélő bérlője BENRÁD ALBERT arra, hogy a nagyközönség őt pártfogásban részesítse.

A nagy-piac téri 60 sz. házban egy üzlethelyiség

minden órán **KIADÓ**. Értekezhetni: a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utca 4. szám.

Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz
:: szállítanak ::

Weiszberger és Társa tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: **688**.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.
Nagyvárad.

Fióküzletek:

Nagyvárad, Rákóczi ut Bazár épület.
Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbeliek.

Budapest, Rákóczi-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Közgazdasági Korona Takarékos és Hitelszövetkezet.

Belépési felhívás

a **Közgazdasági Korona Takarékos és Hitelszövetkezet**

II. évtársulatába.

A második évtársulat 1909. január hó 1-én kezdődik és tagjait három éven át üzletrészenként 1 korona befizetésére kötelezi.

Három hónapon át történt befizetés után amennyiben a részletek pontosan be lettek tartva az összeg $\frac{1}{5}$ részét a belevők kölcsön vehetik.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleki-u. 10.) üzlethelyiségében s a körözött aláírási iven történik.

A heti egy koronás üzletrészeket minden helybeli szövetkezeti tag lakására küldött, óvadékkal bíró pénzeszedő szolgálja be.

A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseiket a postatakarékpénztár útján portómentesen teljesíthetik.

Közgazdasági Korona Takarékos és Hitelszövetkezet.

Karácsonyi ajándéku alkalmas imakönyvek, ifjusági iratok, képeskönyvek, képeslap albumok, festék-dobozok s írókészletek a legnagyobb választékban kaphatók **SEBŐ IMRE** könyv- és papirkereskedésében Nagyváradon, Rákóczi-ut. ☒